

El món a través d'un arc

Els estralls arquitectònics que ha generat a Banyoles la febrada preolímpica no han afectat, per sort, el «quadrat d'or» de la plaça Major, recinte incontaminat que és, en paraules de Josep Pla, «un dels fets urbanístics més admirables d'aquest bisbat».

Pla va confessar més d'un cop que estava enamorat d'aquesta plaça: «Si pogués hi viuria, i exactament hi passaria una gran part del dia i de la nit. Quan estaria cansat de la fonda o dels cafès, passejaria per sota els ares».

A Josep Pla, els ares el fascinaven. Els ares, en general, representaven per a ell el paradigma de tot allò més sòlid i més enraonat que ha produït la civilització humana. De l'arquitectura de Florència, tan plena d'ares elegants, deia que representava «una intel·ligència sense accessoris, despallada de tot enfarfec, una passió aguantada amb els ulls oberts» (I, quan deia això, semblava com si definís el seu propi estil d'escriptor). Dels ares del Duomo de Pisa i del seu entorn, deia que eren fets per gent que tenien el cap clar i que només es movien per impulsos de lògica. Li semblaven «sil·logismes implacables» i els veia com «un dels més grans esforços que s'han fet per esqueixar una forma arquitectònica del món informe de la vida còsmica».

Els ares d'aquest país —el seu— li produïen el mateix efecte. És conegut l'elogi que va fer de les voltes de Girona: «Aquests ares tan pesants, tan poc esvelts, amb una curvatura tan xafada, creiem que són el més civil, el més humanament permanent, el més fi de la ciutat; el que s'acosta més a la sensibilitat moderna més seriosa i treballada. La persona que té alguna cosa a fer en aquest món i pensa en els porxos de Girona no caurà mai en la cursileria».

Del mateix to és la referència a les voltes de Calella de Palafrugell: «Proporcionen el repòs de veure el mar per la forma més graciosa que els homes han creat. El mar vist a través d'una arcada, existeix una cosa més prodigiosament bella? La diversitat del mar sobre el frontis d'un arc, hi pot haver res més agradable per a l'equilibri humà?».

L'elogi de la plaça porticada de Banyoles va en el mateix sentit: «Veure el món a través d'aquests ares és més normatiu que el desori de la Universitat».

Aquesta és, potser, una de les millors imatges per explicar l'obra de Josep Pla. Veure el món —la diversitat del món, el desori del món— a través d'un arc que encarna la intel·ligència, la lògica, la norma, l'equilibri, la civilització. Tot el món emmarcat, ordenat, racionalitzat per un arc; tot l'espectacle infinit de la vida i de l'univers sota el control d'un arc que li dona la mesura domèstica i humana.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ